

(इंग्रजी टंकलिखित न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

श्री कंवर सिंग

विरुद्ध

हरियाणा राज्य आणि इतर

३ मार्च १९९७

[न्यायमूर्ती के. रामास्वामी आणि न्यायमूर्ती जी. टी. नानावती]

सेवा विषयक विधी :

निवड सहाय्यक उपनिरीक्षक-अपीलकर्त्याला पूर्वी तात्पुरती पदोन्नती देण्यात आली होती, परंतु नंतर तो परत करण्यात आला-लेखी परीक्षा आणि मुलाखतीत मिळालेल्या गुणांच्या बेरीजच्या आधारे घेण्यात आलेल्या पदांसाठी निवड-अपीलकर्त्याची निवड करण्यात आली नाही कारण तो मुलाखतीत चांगले गुण मिळवू शकला नाही-उच्च न्यायालयाने फेटाळलेल्या त्याच्या अनुभवासाठी त्याला महत्त्व द्यायला हवे होते असा युक्तिवाद करणारी अपीलकर्त्याची लेखी याचिका-असे म्हटले गेले की, ही स्पर्धा सर्वांसाठी खुली होती आणि पूर्वीच्या तात्पुरत्या पदोन्नतीच्या योगायोगाने वेगळ्या गुणांचे वाटप केले जाऊ शकत नव्हते, ज्यामध्ये अशा व्यक्ती इतरांवर कुच करतील -दुर्भावनापूर्ण किंवा निवड करताना मनमानीपणाचा(अमर्याद अधिकार वापरण्याचा) कोणताही आरोप केला गेला नाही-उच्च न्यायालयाच्या हस्तक्षेपाला हमी देणाऱ्या निर्णयात कोणतीही अवैधता नाही.

दिवाणी अपील न्यायाधिकरण: विशेष अनुमती याचिका (दिवाणी) क्रमांक

५५६७/१९९७

पंजाब आणि हरियाणा उच्च न्यायालयाने दिनांक १.१०.९६ रोजी रिट याचिका क्रमांक १५३८० /१९९६ दिलेल्या निकाल आणि आदेशावरून.

याचिकाकर्त्यासाठी अरविंद जैन आणि चारू निर्वाणी.न्यायालयाद्वारे पुढील आदेश देण्यात आले. : विलंब माफ केला.

ही विशेष परवानगी याचिका पंजाब आणि हरियाणा उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाने १ ऑक्टोबर .१९९६ रोजी रिट याचिका क्रमांक १५३८० /१९९६ मध्ये दिलेल्या निकालावरून दाखल करण्यात आली आहे.

मान्य आहे की, याचिकाकर्त्याची पूर्वीच्या प्रसंगी 1988 मध्ये सहाय्यक उपनिरीक्षक म्हणून तात्पुरती पदोन्नती झाली होती परंतु शेवटी त्याला आव्हान देण्यात आले आणि या न्यायालयाच्या आदेशाने त्याला बाजूला सारले . त्यानंतर या न्यायालयाच्या निर्देशानुसार लेखी परीक्षा व मुलाखत घेण्यात आली. लेखी परीक्षेत याचिकाकर्त्याला 105 गुण मिळाले. अधीनस्थ सेवा निवड मंडळाने लेखी परीक्षेसाठी 75% गुण आणि मुलाखतीसाठी 25% गुण दिले आहेत. याचिकाकर्त्याने 105 गुण मिळवले असून, तो मुलाखतीत चांगले गुण घेऊ शकला नसल्यामुळे त्याची निवड होऊ शकली नाही. तब्बल 97 उमेदवारांची निवड करण्यात आली. याचिकाकर्त्याने अयशस्वी राहिल्याने, निवड प्रक्रियेला आव्हान देणारी रिट याचिका उच्च न्यायालयात दाखल केली. पूर्वीचा अनुभव असल्याने २५% पैकी काही महत्त्व पूर्वीच्या अनुभवाच्या आधारे दिले गेले असते, असा युक्तिवाद त्यांनी केला. मात्र, त्यादृष्टीने कोणताही विचार न केल्याने, निवड विधिदुष्ट (कायद्याच्या दृष्टीने अयोग्य) होती. उच्च न्यायालयाने निदर्शनास आणून दिले आहे आणि आमच्या दृष्टीने योग्यच आहे की, ही स्पर्धा

सर्वासाठी खुली आहे. मागील तात्पुरत्या पदोन्नतीच्या सुदैवाने, पूर्वीच्या सेवेसाठी वेगळे गुण वाटप केले जाऊ शकत नव्हते अशा परिस्थितीत अशा व्यक्ती खुल्या स्पर्धेतील इतर उमेदवारांवर कूच करतील. उच्च न्यायालयाने घेतलेला दृष्टिकोन स्पष्ट, न्याय्य आणि प्रस्थापित आहे. याचिकाकर्त्याच्या विद्वान वकिलांनी असा युक्तिवाद केला आहे की ज्या व्यक्तींनी लेखी परीक्षेत 80 गुण मिळवले आहेत त्यांची निवड पूर्ण 25% गुण देऊन केली गेली आहे, तर लेखी परीक्षेत 105 गुण मिळवणाऱ्या याचिकाकर्त्याची निवड मुलाखतीसाठी दिलेल्या 25 टक्के गुणांपैकी काही महत्त्व देऊन केली जाऊ शकत नाही, असा युक्तिवाद याचिकाकर्त्याच्या वकिलाने केला आहे. परिणामी, निवड अनियंत्रित (अमर्याद अधिकार वापरणारी) आहे. विद्वान वकील 80 गुण मिळविलेल्या अशा उमेदवारांची यादी आमच्यासमोर ठेवू इच्छितात, जी मंडळाने प्रसिद्ध केली आहे. हे दस्तऐवज उच्च न्यायालयात नोंदींचा भाग नसल्यामुळे, आम्ही दस्तऐवज पाहू शकत नाही. याचिकाकर्त्याने उच्च न्यायालयात हा मुद्दा उपस्थित केला होता असे नाही आणि उच्च न्यायालय त्यावर विचार करण्यात अपयशी ठरले आहे. दुसरीकडे, उच्च न्यायालयाने तसे निदर्शनास आणून दिले आहे:

“ आता आपल्यासमोर असलेल्या नोंदी दर्शवतात की याचिकाकर्त्याने मुलाखतीत उच्च गुण मिळविण्यासाठी बऱ्यापैकी चांगली कामगिरी केली नाही. परिणामी, ज्या व्यक्तींना लेखी परीक्षेत याचिकाकर्त्याने मिळवलेल्या समान गुण मिळाले, त्यांना मुलाखतीत मिळालेल्या गुणांमुळे उच्च श्रेणी मिळाली. लेखी परीक्षेतील गुण आणि मुलाखतीत मिळवलेले गुण मिळून निवडलेल्या यादीतील गुणानुक्रम निश्चित होते.”

हे सूचित करते की उच्च न्यायालयाने आपल्यासमोर ठेवलेल्या निवड मंडळाच्या अभिलेखाचा विचार केला आहे आणि लेखी परीक्षेत तसेच मुलाखतीत एकत्रित गुण मिळवणाऱ्या उमेदवारांच्या तुलनात्मक मूल्यांकनावर 97 उमेदवारांची निवड गुणवत्तेच्या आधारे करण्यात आली. दुर्भावना किंवा निवडीच्या मनमानीचा कोणताही आरोप करण्यात आलेला नाही, असे उच्च न्यायालयाने निदर्शनास आणून दिले आहे. या परिस्थितीत, उच्च न्यायालयाच्या निर्णयात हस्तक्षेप करण्याची हमी देणारी कोणतीही अवैधता आम्हाला आढळत नाही.

विशेष परवानगी याचिका फेटाळली जात आहे.

याचिका फेटाळण्यात आली.

X-X-X-X

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

X-X-X-X